

O načrtu novega kazenskega zakonika.

(Predavanje dra. A. Ferjančiča na shodu društva „Pravnika“ dne 28. sept. 1889.)

(Konec.)

Nastalo je potem vprašanje, je li zavarovalni, oziroma preiskovalni zapor všteti v kazen ali ne. Ako se všteje, onda je izrečeno, da je moči tudi vso kazen dostati po preiskovalnem zaporu. Proti obligatornemu vračunjenju je pomisliti posebno to, da bi to bila premija za zlobnost prekanjenih zločincev, kateri bi vedoč, da obsodbi ne odidejo, lahko preiskavo zavlekli, izmišljujoč si n. pr. priče, katere bi bilo zaslišati. Recimo, da priče dalječ v inozemstvu bivajo, tu se preiskava lahko zavleče tako dolgo, da doseže dobo kazni, in zločinec na ta način prebije svojo kazen v preiskovalnem zaporu. Preiskovalni zapor pa ni tako neugoden, kakor kazenski, ker nima drugega namena, nego zabraniti, da obdolženec ne ubeži ali da se ne pogovarja s pričami, soobdolženci i. t. d., ali da dejanja ne ponovi, oziroma započetega ne zvrši. Kazenski zapor je često združen s posti, z delom in drugimi otežavami. Zato je uže Glaserjev načrt izrekel sicer obligatorno vštetev, toda z važno utesnitvijo, da je vračuniti le nezadolžen zapor. Odsek l. 1878. pa tudi temu ni pritrdil, ampak je dopustil vračunjenje, ne da bi ga zapovedal. Uvaževal je namreč, da je večkrat težko določiti, kedaj je zapor zakriviljen, kedaj ne. Denimo prejšnji slučaj, da obdolženec zahteva — toda „bona fide“ —, naj se zasliši njemu v prid oddaljena, v inozemstvu bivajoča priča. Te pravice mu ni moči kratiti, a to zavleče preiskavo. Priča pa ničesar ne ve ali se ničesar ne spominja. Tu je težko reči, da je preiskovalni zapor zadolžen. Oziraje se na vse to, določa tudi novi načrt, da je preiskovalni, oziroma zavarovalni zapor moči vračuniti, ne da bi bilo to zapovedano. Sodniku je torej razsojati, so li razmere take, da opravičujejo vračunjenje, ali niso.

Gledé brezuspešnega zapeljevanja (poskušnega zapeljanja), katero sedanji zakon (§§ 9. in 239.) kaznjuje pri vseh kaznivih dejanjih, vnel se je občiren razgovor. Načrt pozna brezuspešno zapeljevanje le pri umoru in krivi prisegi. Odsek s tem ni bil zadovoljen in vsprejel je določbo, da brezuspešno zapeljevanje je kaznjivo, toda ne v obče, ampak le tedaj, kedar je v zakonu izrecno navedeno. Zgodilo se je to zategadelj, ker odsek sedanjega zakona brez potrebe ni hotel izpreminjati, potem pa zaradi izkušenj v nemškem zakonodavstvu. Nemškemu kazenskemu zakonu brezuspešno zapeljevanje ni bilo kaznjivo. Nemški zakon je z dne 15. maja 1871. Leta 1875. pa je nekaj dalo povod, da je nemški državni zbor v zakon vzprejel kaznivost poskušnega zapeljanja, tako zvani „§ Duchesne“. Duchesne, klepar iz Belgije, pride k Pariškemu nadškofu ter se mu ponudi, da za neko svoto usmrti Bismarcka. Nadškof ta čin naznani nemški vladi. Ta zahteva po diplomaciji, da je kazniti Duchesna, a belgijski zakon tudi ni imel določbe, po kateri bi Duchesna kaznoval. Stvar je javnost živahno razpravljala in od tod je prišlo, da sta Nemčija in Belgija popolnili svoje zakone v tem pogledu. Če se pa načelno odobri kaznivost brezuspešnega napeljevanja, ni nikakega razloga, da bi veljalo to zgolj za umor ali pa tudi še za krivo prisego. Nemški zakon ima to kaznivost le pri hudodelstvih, a naš načrt to dopušča tudi pri pregreških. Nemški zakon kaznjuje poziv, sprejem poziva in ponudbo zvršitve, naš načrt pa poziv, ponudbo zvršitve (Duchesne) le pri umoru, sprejema poziva pa nikedar.

Nedavno pisal je kritik v „N. Fr. Presse“ o novem načrtu kazenskega zakona in tu hvalil dovršenost nemškega zakona. A kakor je uže navada, sklicujejo se kritiki, pišoči le za nerazsodno občinstvo, na tuje zakone le tedaj, kedar tako ugaja njihovim nazorom, tedaj pa ne, kedar imajo sami drugo mnenje. Našemu kritiku se tako godí gledé točke o brezuspešnem zapeljevanji. V nemar puščajoč določbe nemškega zakona o tem predmetu in prezirajoč njegova veliko širša določila, nego li smo jih zgoraj označili, pobija kaznivost brezuspešnega zapeljevanja s katederskim razlogom, češ, da je od zvršitve kaznjivega dejanja samega še bolj oddaljeno, nego poskus ali pripravljalo dejanje. Naravnost smeši pa naše določilo, katero zagotavlja

zapeljevalcu brezkaznjivost, če sam zapreči zvršitev dejanja. Kako, pravi, naj zapeljevalec zapreči zvršitev, če se še ni pričela, saj je bilo njegovo prizadevanje brez uspeha! Da je neutemeljen ta ugovor, dokaže naj nam le naslednji slučaj, ki se gotovo lahko pripeti. Nekedo, ki se dá zapeljati, da usmrti človeka, kupi si revolver. To dejanje je brezdvomno pripravljalno dejanje in nekaznjivo. Če potem zapeljevalec odvzame tovarišu revolver, predno ta zakrivi poskus, zaprečil je zvršitev in je zatorej nekaznjiv.

Nova je takozvana kompenzacija kaznjivih dejanj, ki nastopi pri razžalitvah. Če tist, ki je bil razžaljen, ali njemu bližnja osoba razžalitev takoj odvrne, sodnik lahko nič ne kaznuje nobenega obdolženca ali ne onega, ki je manj kriv, in to pri razžalitvah in telesnih poškodbah najnižje vrste. Pri težjih in tudi smrtnih poškodbah sme spoznavati do najnižje mere dotične vrste kazni, in če ni bila poškodba smrtna ali z namenom zvršena, da se prizadene težka poškodba (izguba roke, noge, vida, sluha i. t. d.), sme tudi uječo izpremeniti v denarno kazen. Recimo, da razžaljenec ali njemu bližnja osoba odvrne razžaljenje s tem, da razžalilca na mestu udari s kako stvarjo, ki jo ima prav pri rokah, provzročujoč — ne da bi nameraval — izgubo vida, sluha ali plodne zmožnosti i. t. d., onda sme sodnik spoznati kazen do jednega dne uječe ali denarno kazen do 5 gld. (najnižja mera uječe je jeden dan in najnižja denarna kazen za uječo je 5 gld.), — ali sicer se take poškodbe kaznujejo z uječo ne pod jednim mesecem, a z denarno kaznijo nikedar. Če je storilec nameraval prizadeti takšno težko poškodbo ali če je bila poškodba smrtna, smeti je pač spoznati do najnižje mere uječe, a denarne kazni tukaj ni, — sicer pa v obče take poškodbe zapadejo uječi ne pod 6 meseci, oziroma (smrtne) ne pod jednim letom.

Na jednake nagibe opira se določba, da celo pri uboji (uboj je namerjeno usmrčenje človeka, toda v naglosti in brez premisleka) zapade, kedor ravna v sličnih okolnostih, le kazni uječe ne pod jednim letom, — a sicer je za uboj postavljena kazen pokorilnice od 3 – 15 let ali uječe ne pod tremi leti.

Različno od sedanjega zakona je tudi to, da načrt ne pozna le zastarénja kaznjivega dejanja, ampak tudi zastarenje

pravomočno spoznane kazni. Kazen po današnjem zakonu nikedar ne zastarí. Pogojev zastarenju načrt ne pozna drugih razen tega, da preteče po zakonu določeni čas. Zato pa je ta čas jako raztegnen. Najbolj neznatna kaznjiva dejanja, prestopki, zastaré še-le v šestih mesecih, najneznatnejša kazen, zapor ali denarna kazen do 300 gld., pa še-le v dveh letih. Kaznjivo dejanje, za katero je postavljena smrt, nikedar ne zastarí, tako tudi ne smrtna kazen. Če je pa od časa dejanja ali od časa pravomočno spoznane smrtne kazni preteklo 20 let, nastopi namesto smrti pokorilnica od 10—20 let. — Kedar okolnosti, v zakonu utemeljene, ovirajo postopanje zoper zločinca, počiva zastarénje. V bodoče bode n. pr. počivalo zastarénje pri poslancih, katere štiti imuniteta, za tist čas, ko se v državnem zastopu razpravlja o njihovi izročitvi.

Novi kazenski zakon poznal bode tudi kaznjiva dejanja, ki jih bode preganjati samo na zahtevo poškodovančevo, imenujmo jih zahtevne delikte. Sedaj veljavni zakon pozna samo dejanja, ki jih je „ex officio“ zasledovati, in taka, ki se zasledujejo le na zasebno obtožbo. Lahke telesne poškodbe, kaznjiva dejanja proti prijateljskim državam, vstop v neveljaven zakon, odpeljanje ženske, ki je v to privolila, in še mnoga druga dejanja kaznovati bode le na zahtevo.

Zahtevni delikti se pa v marsičem bistveno razlikujejo od zasebnih. Zasledovanje zahtevati je upravičen, kedor v svojih pravicah škodo trpi po kaznjivem dejanji. Zahteva se ustmeno ali pismeno, pri sodišči ali pri organih državnega pravdníštva ali varstvenega oblastva. Vsaka izjava je dosti, iz katere je razvideti, da se hoče ali želi kazenskega postopanja. Kedar je storjena taka izjava, postopa se uradoma proti vsem udeležencem kaznjivega dejanja, čeprav se ovada nanaša morda le na jednega ali na nekatere. Zahteve ni moči več umakniti — to je pa dopuščeno pri zasebnih deliktih — do pravomočne sodbe (sedaj le do objavljene rabsodbe, oziroma do onega trenutka, ko sodni dvor gre sklepat sodbo).

Da so opravičeni zahtevni delikti, pripoznano je obče, le tega ne odobrujô mnogi, da je zahteva nepreklicna. Poudarja se, da upravičenec stavi zahtevo večkrat razburjen, ko ne premisli nasledkov svojemu koraku, — da se potem večkrat skesa

in bi rad preklical ovado, uvidevši, da je kazensko postopanje lahko usodepolno za rodbinske ali prijateljske razmere. A pomisliti je, da so zahtevni delikti samo taki, kateri se po sedanjem zakonu javno preganjajo; ni moči odobravati, da javni obtožitelj in sodišče postopajo in morda kazensko stvar doženo do konca, to vse pa brez uspeha, če zadnji trenotek poškodovanec umakne zahtevo. Bila bi to potrata časa, večkrat združena z denarnimi stroški.

Iz posebnega dela načrtovega naj omenjam le nekaterih, sedanjemu zakonu celó tujih določeb, ki so se v odseku in publicistiki najživahneje pretresale, izzivajoč največ ugovorov. Določbe so to o bankerotu in kaznjivi samopridnosti.

Najhujše se čutijo upniki oškodovane po tistih dolžnikih, ki so gmotno propadli ali se bližajo tej propasti. Ni še dolgo tega, ko v takih slučajih ni imel upnik nikakega varstva. Odstop premoženja na ženo bil je v navadi in upnikom, kateri niso bili zavarovani, žena ni bila ničesar dolžna. Prišlo je bilo do najbolj kričečih razmer: gozd se je izsekal, a upnikom pustila se je goljava; razdirala in prodajala so se poslopja na eksekviranem zemljišči, celó rodna zemlja se je odvažala. Te razmere so preglasno zahtevale kazni za take dolžnike. Zakon z dne 25. maja 1883, čigar določila so se vsprejela v načrt, donesel je pomoč. Pritožbe na to stran so potihnile in iz tega je videti blagodejne nasledke tega zakona. Novi zakon pa mora svojo pozornost obračati tudi na moderne konkurze in pečati se s praktikami, ki so se udomačile pri kridatarjih in jednom delu upnikov na kvaro velike večine drugih upnikov, praktike, ki veljajo za dopustne, ker jih ne prepoveduje nikak zakon. Dandenašnji kazenski zakon v § 199. lit. f nikakor ne daje dovoljne pomoči zoper to. Uže minister Glaser je l. 1874. sosebnó z ozirom na novi kazensko-pravdni red in po njem vvedeni porotniški institut opozarjal državna pravdnštva, naj po obstoječih zakonih postopajo kolikor moči strogo, da se vsaj nekoliko ustrezne opravičenim pritožbam iz trgovskih krogov. Kasacijski dvor je polagoma pričel hujše soditi. Izpodbojni zakon je marsikaj pomagal in sosebnó zaprečil odstopanje premoženja bodisi ženi ali drugim osobam ter tako zabranil, da upnikom ne odidejo sredstva za poplačilo.

A vzlic vsemu temu ni bilo zadostne pomoči. Treba je bilo natančnejše ogledati si mahinacije in manipulacije upnikov pri konkurzih in seosebno v upniškem odboru, a tudi paziti na oskrbnika konkurzne mase samega.

Poprej omenjeni pisec člankov v „N. F. Presse“ izpodtika se seosebno nad temi določili kaz. zak. načrta. Ni mu prav, da se kridatarju, ki si je svest plačilne nezmožnosti svoje, prepoveduje plačati oziroma dajati varnost posameznim upnikom na škodo drugim, češ, da je ta propoved protivna §-u 63. konk. reda, po katerem se dolžnik lahko prisili, storiti kaj takega. Če dolžnik zaradi postopanja po § 63. konk. r. v istini upnika plača ali mu dá varnost, čeprav si je svest svoje plačilne nezmožnosti, onda ga zadene kazen po pravici, ker v tem slučaju ne sme plačevati, ampak prijaviti mora konkurz ter tako ohraniti celo maso skupini upnikov. Sicer je pa to uže danes prepovedano po § 486. kaz. zak. in ni bilo slišati, da bi bilo to kazensko določilo hudó protivno §-u 63. konk. r.

Da je opravičena ta določba, da je nesumen njen izvor, kaže tudi to, ker je odsek, kateri je pretresal načrt iz leta 1874. in katerega je vladal liberalni duh, vsprejel to določbo po svoji inicijativi v zakon. A imela je dotična določba dodatek, ta namreč, da proti upniku ni smeti kazensko postopati. Tega dodatka se je res branil sedanji odsek in po mojem mnenji z vso pravico. Pomisliti je treba, kolika nevarnost tiči v tem, če je upnike puščati vsekakor brez kazni. Na stežaj se vrata odpró terorizovanju in pregovarjanju dolžnika, če si je upnik svest, da ga ne zadene nikaka kazen. Sosebno upniki, ki so blizu dolžnika, delali bi v svojo korist, a v škodo oddaljenih upnikov. Sploh ni razloga, zakaj bi upnik ne bil kaznjiv, on, ki je morda bil provzročitelj. S tem, da je odsek odklonil ta dodatek, hoče, da se tudi upnik kaznjuje, če je ravnal tako, da ga je smatrati za sokrivca. Tudi nemški zakon nima tega dodatka, zahteva torej tudi ta, da je proti upniku tako postopati, kakor proti udeležencem kaznjivih dejanj v vseh drugih slučajih. Seveda, če upnik ni drugega storil, razen zahteval plačila in ga na ponudbo ali brez tega tudi vzal, ni še sokrivec. To je v teoriji takozvana „potrebna udeležba“. Če n. pr. paznik pusti, bodisi nalašč, bodisi iz nemarnosti, da ujetnik pobegne, to je pač paznik kaznjiv, ni-

kakor pa ne ujetnik, čeprav je udeležen pri kaznjivem dejanji paznikovem. In tako je razsodil tudi nemški vrhovni sodni dvor. Da to, kar se po interpretaciji izvaja, postane popolnoma nedvomno, vsprejel je torej odsek le dodatek, da zahtevati in prejemati plačila ni kaznjivo.

V izpodtiko je dalje določba, katera prepoveduje upnikom in konkurznemu oskrbniku jemati plačila za svoje delo. Toda načrt ne prepoveduje tega brez dodatka, nego le tedaj, če si upnik plačati dá zato, da pri glasovanji konkurznih upnikov v tem ali onem smislu glasuje ali se glasovanja zdržuje; ali če člani upniškega odbora ali konkurzni oskrbnik v škodo upnikom prejemajo plačila za svoje delo v obče ali v posameznem slučaju. To pa je kaj drugega. Pomisliti treba, da je blagor upnikov v rokah konkurznega oskrbnika in upniškega odbora, kolikor dalječ namreč sega kridna masa. Mnogo je do tega, kako glasujejo upniki, in če se dajo za to plačati, da v gotovem smislu glasujejo ali se glasovanja zdržé, onda je to golo podmičenje in torej po pravici kaznovano. Sevéda, takozvane „konkurzne hijene“ ne bodo več tako uspevale, kakor do sedaj, in zato marsikakim krogom to ni po volji.

Iz poglavja o kaznjivi samopridnosti pobija se določba s kaznijo za tiste, ki zaradi dobičkarstva zlorablajo lahkomiselnost ali nevednost mladoletnikov v to, da si dadó obljubiti svoto denarja ali izpolnitev druge imovinske zaveze. Ta določba je naperjena sosebnostno proti oderuhom, ki prežé na mlade kavalirje in one, ki hočejo to biti. Ta določba se razlikuje od določbe v § 1. zakona proti oderuštvi poglavitno s tem, ker štiti mladoletnike, § 1. omenjenega zakona pa čuva samostojne gospodarje, da ne pridejo po oderuštvi v propast. Zakon proti oderuštvi brezdvomno vpliva ugodno, pritožbe so postale jako redke. Da je določba v varstvo mladoletnikov potrebna, spoznal je tudi odsek leta 1878., in imajo jo tudi inozemski zakoni.

V tem poglavju so tudi določila proti izrastkom, ki se kažejo pri novejših oblikah trgovine in pri „strajkih“.

Proti konfekcijonarstvu je čuti in čitati pogostokrat opravičene pritožbe. Obrtni zakon ni prinesel pomoči poštenemu obrtu in celo upravno sodišče je pripoznalo konfekcijonarje za obrtni stan. Konfekcijonarji imajo večkrat pogodbe z obrtniki,

kateri jim perijodno, recimo vsaki teden, donasajo izdelke za neko ceno. Obrtniki računajo z zaslužkom, ki ga jim je dobiti koncem tedna, a če denarja ne dobé, pridejo v stisko. Konfekcionar to ve in obrača v svojo korist; začne se izgovarjati, da mu ni potreba izdelkov, da mu delo ne ugaja in takisto dalje, dodaja pa, da vender vzame blago, če ga dobi po nižji ceni. Obrtnik noče priti s svojo rodbino vred v silno stisko, mora si dati odtegniti zaslužka ter večkrat prepustiti izdelke konfekcionarju prav v svojo izgubo.

Prav isto je, če se dogovoré delodavci ter delavcem napovedó nižje mezdè, ali če se združijo delavci in ustavijo delo, da iztisnejo od delodavcev visoke mezdè. Če ti ali oni ravnaajo z namenom, da iztisnejo dobičke, ki po razmerah niso opravičeni, zapadejo kazni. S to določbo strajki ne bodo zatrti, primerne tirjatve bode smeti dosežati tem pôtem, toda pretiranosti in neusmiljenega izsesavanja ne bode.

Poslednjič še nekoliko o kupčiji na obroke. Dandanes prihajajo v kraje, koder še pred nedavnim ni bilo ne duha ne sluha o agentih, ti zgovorni ljudje, ponujajo na prodaj vsakovrstne stvari in to takó zgovorno ter prepričalno za nižje sloje bodisi v mestih, bodisi na deželi, da imajo najboljše uspehe. Ponuja in prodaja se pa mnogokrat takozvani „pofel“, za kateri ni kupca v stalni solidni trgovini. Gostokrat se zalezujejo žene, ko moža ni doma, in na slepilni način se jim kažejo navidezne prednosti blaga, katero ugaja ženski gizdavosti. Privleče se na dan tiskano obrokovno pismo. Cena je visoko nad vrednostjo, izključuje se pravica pobijati pogodbo zaradi podpolovične vrednosti kupljene stvari. Določi se „forum contractus“ navadno na Dunaji. Kupcu se ne pové, kaj to pomenja, sam pa ne čita. Agent obljubuje vsekolike olajšave, zameno i. t. d., a tega ni nič v pismu in v veljavo stopi določilo občnega državljanskega zakona, da ne veljajo dogovori, ki ne izhajajo iz pisma, kedar se napravi pismena pogodba. Ta kupčija na obroke je postala celó usodepolna za marsikatero kraje in vrste prebivalstva, in kako preslepljeni so kupci, oziroma kako malo so zmožni izpolniti prevzete dolžnosti, kaže tudi to, da pri okrajnem sodišči na Dunaji za notranje mesto izvira 80% vseh tožbá iz kupčij na obroke. Načrt torej določa, da je kaznjiv, kedor izkoristi lahko-

miselnost in neizkušenost kupčevu in ga pregovori za kupčijo, ki ni prikladna njegovim razmeram, ali mu proda stvar za ceno, katera je neprimerno večja od njene vrednosti, — in če takšne posle opravlja obrtovno. Zoper to določilo se sosebno odločno obračajo prizadeti trgovski krogi, češ, da agitacija proti trgovini na obroke izvira od stalnih trgovin, da je pa drugod ostrine konkurenca obrusila, da druge države podobnih kazenskih določil nimajo i. t. d. — Pomisliti pa je treba, da tako razprostrta trgovina na obroke je sad najnovejše dobe in da marsikje zakoni še prilike niso imeli, pečati se s tem vprašanjem. Kar sosebno zadeva naše slovensko stališče, moramo želeti, da se ta kupčija omeji, in nikakor nam ne bode žal, če nam izostanejo ti gosti iz rezidence.

O gospodarstvu in njegovih vrstah.

(Dalje in konec.)

Svetovno gospodarstvo obsega gospodarstvo vesoljnega človeštva ne oziraje se, prospevajo li pojedini narodi ali pa propadajo. Tudi to vrsto gospodarstva učijo in razpravljajo v nauku o narodnem gospodarstvu. Bavi se z gmotno koristjo narodov: razločno preiskuje, na kateri način zadoščajo potrebi hrane, obleke, stanovanja i. t. d. pojedini narodi, in kako vpliva to zadoščanje na celo narodovo življenje. Čim tesneje se narodi dotikajo, tem bolj in krepkejše priobčujejo si svoje napredke; vsak narod proizvaja blago, katero najlože prideluje, in zamenjuje ga po svetovni trgovini s takšnim, katerega rabi, a ga sam ne more proizvoditi. Mnogokrat sodeluje pri istem delu več narodov sodobno, n. pr. pri svetovni izložbi, pri Sueškem prekopu; semkaj spadajo tudi trgovinske in plovstvene pogodbe, železnica čez goro Gotthardtovo i. t. d. Za svetovno (človeško) gospodarstvo je do sedaj moči samo pokazati znamenite priprave: občnostni duh in značaj znanosti; mednarodna razdelba dela; poprava cest, vozil; izseljevanje na tuje; večji mir in potrpljivost med narodi i. t. d. — V svetovno gospodarstvo smemo tudi šteti pra-

vilno ravnanje z vesoljno narodo na suhem in v vodi, po gorostasnih gorah in na neizmernem morji, in ker vse to visoko presega človeške moči, zato smemo to vrsto gospodarstva prav imenovati tudi „božje gospodarstvo.“

Rekli smo, da je narodno gospodarstvo organizem, da je organsko ali ustrojno delovanje pojedinih delov, ker vsak svojo dano si nalogo izpolnjuje in ker potem vsi deli vkupe podeljujejo celemu gospodarstvu določeno obliko. Gospodareče osebe so tu v določenih odnošajih med seboj in z gospodarskim blagom, in to sodelovanje je prirodno ali pa uravnano po človeški pameti; odnošaji pa so določeni z zakonom ali pa samo z običaji in svobodnimi dogovori ali pa so s silo zatrjeni. V narodnem gospodarstvu je moči misliti dve krajnosti: lahko je urejeno popolnoma svobodno, rekše, da vsakedor sme z gospodarskimi pridelki storiti, kar mu je drago — ali pa je zelo omejeno gospodarstvo, če namreč gospodareča oseba sme le v točno označenih mejah točno označeno delati in uživati. Vender krajnosti sta jednako dalječ od tistega gospodarjenja, katero je od pamtiveka do dandanes opazovati v ljudstvu. Predno se gospodarstvo prične organizovati ali urejati, vpliva nanj surova sila; sčasoma šele se je razvilo do denašnje stopinje, to dolgo dobo pa so pri tem razvoji nekateri narodi napredovali, nekateri pa zaostajali. V narodih so nastopile raznovrstne gospodarske razmere, in razvijajoče se narodno gospodarstvo oddaljuje se od prirodnega temelja bolj in bolj, postaje narejeno in samodelsko: deljenje in razporedba truda, kopičenje kapitala v rokah pojedincev, vsakovrstne tehnične poprave, občila, mašinstvo i. t. d. To vse dela in meri v to, da se gospodarstvo oddaljuje od svoje prvotne prirodne podstave, — kako dalječ, tega seveda ni moči reči. Kakor torej ne moremo določiti meje, kako visoko se lahko narodno gospodarstvo povzdigne, tako nam ni znano, kako nizko utegne pasti. Pojedini človek dospe do vrhunca svoje zlate dobe in sreče, a gre zopet nazaj; prav tako se godi celim narodom; dasi popolnoma ne izginejo, vender životarijo samo kakor deli drugih narodov. Problem padanja je razlagati od tod, ker imovina, posedovana in povžita, slabí in dela mlahave ljudi; le odličnjaki se morejo upreti mlitavosti. Navadno se narodi po onem potu nazaj pomikajo in padajo, po katerem so poprej napredovali in

dosegli vrh slave, — ker nijeden človeški pot ne drži v neskončnost. Sicer pa se lahko naravnost trdi, da narod, ki je nabožen in nravstven, ima zaradi tega največje dobrote obstanka in dokler si jih ohrani, ne pade nikedar v brezdno, ne neha bivati. Previdnost božja je namreč vsakemu narodu podelila, česar drugemu manka, in to zovemo narodni značaj, narodno mišljenje in obliko, — to je prav tisto, kar ga vzdrža ter razlikuje od drugih narodov.

Gotovo so vsi narodno-gospodarski zakoni in naprave za narod, nikakor pa narobe. Če se preminjajo, to ni kvarno, nego dobrodelno. Narodno-gospodarski uzori ne pretijo torej drug drugemu brezpogojno, ampak vsak uzor je prikladen za svojo dobo in svoj narod, — takó nimamo za vse narode in vse dobe splošno veljavnega gospodarskega uzora, kakor tudi nimamo za obleko vseh pojedinih ljudij obče priležne mere. Brezdvomno pa doseže narodno gospodarstvo svojo najsjajnišo dobo, kedar lahko zadovoljuje največjo množino ljudstva ter njegove resnične potrebe sodobno in popolnoma; tem krepkejši je narod, čim več ima imovitega, omikanega, zadovoljnega in srečnega ljudstva.

Čitajoč ta in slična narodno-gospodarska glavna vodila, domisli se človek nehoté, da znabiti se teh pravil previdnost hoče poslužiti in nam ž njimi razlagati svoje divne narodno-gospodarske zakone in naprave v jasni besedi. V tej stroki moramo tudi mi Slovenci napredovati, da tako stvar prav umejoč dospemo do imovitosti in samostalnosti, ker lepe umetnosti in znanosti so proizvodi vzvišene težnje, umstvene sposobnosti in delavnosti zrelega, politiški samostalnega in imovitega naroda. (J. Šuman, die Slovenen 1881 str. 173). Trdno pa smo prepričani, da na tem važnem, prekrasnem in za naš narod še malo obdelanem polji bode tudi duhovita slovenska mladina zastavljala čedalje več svojih močij.

A. Kupljen.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Katastralna mapa dokazuje obseg parcele v lastninski pravdi.

Okrajno sodišče na B. je izdalo razsodbo z dne 10. avgusta 1887, št. 3279: »Tožbena zahteva: Tožitelj Franc K. je lastnik stavbene parcele št. 237 kat. obč. D., ki je celoten del nje-govega zemljišča vlož. št. 108 iste kat. občine; toženima Mariji K. in Marijani P. ne pristojta glede te parcele, oziroma glede kosa, na južnem konci te parcele ležečega ter okolo 4 metre širokega in okolo 20 metrov dolgega, nobena servitutna in tudi ne lastninska ali solastninska pravica; to sta dolžni pripoznati in sodne stroške povrniti, vse v 14 dneh pod eksekucijo — se odbije.«

Razlogi:

Tožitelj zahteva v svoji tožbi pripoznanja lastninske pravice glede zemljiškega kosa na južni strani stavbene parcele št. 237 kat. obč. D., širokega le 4 metre in dolgega blizu 20 metrov. To zahtevo določa natanko v oglednem zapisniku z dne 18. julija t. l. št. 3278 tako, da je tožbi predmet le 2'3 m široki in 19'3 m dolgi, v obrisu s črkami h-i-e in a-b-c zaznamovani kos, trdeč, da pripada ta kos k stavbeni parceli št. 237 imenovane kat. občine, ki je celoten del njemu lastnega in zanj vpisanega zemljišča vlož. št. 108 iste občine. — Toženi temu ugovarjata in pravita, da si nikakor ne svojita lastninske ali katere pravice koli do tega zemljiškega kosa, nego gledé kosa parcele št. 105 stare mape, ki leži ob parc. št. 237, ki od zemljišča Petra B. rektf. št. 7/8 ad *W* ni še odpisan in ga je bil kupil Anton K. s kupnim pismom z dné 18. decembra 1866, a njima izročil z izročilnim pismom z dne 9. septembra 1882 v skupno last. Ta kos je v obrisu zaznamovan s črkami h-i-e in g-f-d in je nekaj, h-i-e — a-b-c, ist kakor pravdni predmet. — Kedor toži z lastninsko tožbo, mora dokazati po § 369. obč. drž. zak., da ima toženec v svoji oblasti reč, za katero gre tožba, in da ta reč je njegova. Prvi teh pogojev je dan po pripoznanji obeh strank, rešiti je torej le še vprašanje, je li zemljiški kos h-i-e —

a-b-c tožiteljeva lastnina. V to sklicuje se tožitelj na zemljeknjižni izpisek A ad I, na dokaz po sodnem ogledu, zvedencih in pričah. Zemljeknjižni izpisek nikakor ne dokazuje, da je tožitelj lastnik prepirnega kosa, ker ne navaja mej ali površinske mere posameznim parcelam, ker ni vsa parcela št. 237 prepirna in ker postopanje za uravnanje zemljiških knjig po zakonu z dne 25. julija 1871, št. 96 drž. zak. glede zemljiške knjige kat. obč. D. ni bilo še izvršeno za časa vložene tožbe, naposled ker sta toženki po smislu odloka z dne 17. julija 1886, št. 3550 (št. 6 ad IV) zglasila se po § 7. navedenega zakona proti pripisu prepirnega kosa k zemljišču vlož. št. 108 kat. obč. D. (§ 11. ibid.). Sodni ogled z izjavo zvedencev dokazuje le, da sega katastralna meja parc. št. 237 do črte a-b-c; s tem pa tožiteljeve lastnine do prepirnega kosa ni še imeti dokazane, ker služijo katastralne zaznambe le pri obdačevanju, nikakor pa ne pri reševanju vprašanja, kedo je pravni posestnik ali lastnik obdačenega zemljišča. — Tudi se ni tožitelju posrečil dokaz s pričami, da se je prepirni kos užival in posedoval vedno kot del parcele št. 237 pri posestvu vlož. št. 108 kat. občine D. in da je tožitelj ta kos pridobil si v last po priposestovanji in to kot pravni naslednik Antona K. v posesti napominanega zemljišča, izkazan po izročilni pogodbi z dne 9. maja 1878, — kajti priči Janez M. in Blaž V. izpovedujeta se le o posestnih dejanjih tožiteljevih počenshi z letom 1878, priči Lovro V. in Anton M. pa brezdvomno zanesljivo ne moreta trditi, da sta tožitelj in njegov pravni prednik uživala in posedovala parc. št. 237 delj nego 30 let prav do črte a-b-c, ampak se jima le dozdeva, da se je godilo to samo glede nekega dela prepirnega sveta, o katerem pa si tudi nista složni. — Po vsem tem je lastninska tožba po smislu § 369. obč. drž. zak. neutemeljena in lastnina tožiteljeva do prepirnega kosa nedokazana, ker po § 380. obč. drž. zak. ni moči lastninske pravice doseči brez naslova in brez pravnega pridobitnega načina. Zategadelj in ker tožitelj svoje lastnine ni dokazal niti po smislu § 372. obč. drž. zak., bilo je odbiti tožbeno zahtevo.

Na apelacijo tožiteljevo je deželno višje sodišče v Gradci z odločbo z dne 16. novembra 1887, št. 10202 predrugačilo razsodbo I. inštanice ter precizirani tožbi ugodilo.

Razlogi:

V tožbi zahteva tožitelj pripoznanja lastnine gledé parcele 237, spadajoče k vložku št. 108 občine D., potem pripoznanja, da toženima do te parcele, oziroma do kosa na njenem južnem delu, širokem 4 m in dolgem 20 m, ne pristojata nikakoli servitutna in tudi ne lastninska pravica. Obravnava sama kaže, da je predmet tožbi kos sveta, o katerem trdita toženki, da se je ob napravi katastralne mape nepravilno priklopil parceli 237, da pa spada prav za prav k parceli 105 starega katastra, ki je njima (toženima) lastna. — Po lokalnem ogledu in po izjavah strank, pri tej priliki tudi njima prav zapisanih, določil se je prepirni predmet tako, da gre prepir za kos na južnem konci parcele 237, ki je v situacijskem obrisu označen s črkami a-b-c — h-i-e; ta kos zahteva tožitelj, češ, da spada k parceli 237. Odločiti je torej le to, je li kos a-b-c — h-i-e, ki ga zahteva tožitelj zato, ker spada k parceli 237, v istini del te parcele in se li po tem takem lastnina tožiteljeva razteza tudi na ta prepirni kos? Da je parcela 237 sestavina tožiteljevega posestva vlož. št. 108 kat. obč. D., to dokazuje zemljeknjižni izpisek. (Da se uravnavalno postopanje še vrši, to ne krati dokazne moči, ker je videti iz priloge št. 6 ad II, da se je prijavila zahteva le gledé onega dela parc. 237, ki se baje zлага z jednim delom stare parcele 105 in ki se o njem trdi, da spada k posestvu vlož. št. 109 kat. obč. D.; glede ostalega dela parcele se zahteva ni prijavila.) Zemljeknjižni izpisek pa dokazuje le pripadnost parcele 237 k vložku št. 108 kat. obč. D., — toda nikakor ne dokazuje obsega in mejá te parcele, ki se sploh nedajo razvideti iz javne knjige. A če je dokazano, da je kaka parcela sestavina posestva, priznavati je katastralni mapi dokazno moč za to, pripada li kaka zemljiška površina k dotični parceli. Zvedenca sta tu potrdila, da se nova parcela 237 popolnoma zлага s staro parcelo št. 3, sosebnost tudi glede mejá ob parceli 105, in da je po katastralni mapi v obrisu s črkami a-b-c — h-i-e označeni kos del stare parcele št. 3, sedanje parcele št. 237. Akotudi sta se priči Lovro V. in Anton M. v začetku dvomno izrazila o meji, ker se je zemljišče od l. 1866 predručilo, in akotudi sta le potrdila, da je parcela 237 vsekakor segala čez črto h-i-e, — izjavila sta končno,

da je uživalo parcelo 237 pred l. 1866 posestvo 108 kat. obč. D. do strešnega kapa B-jeve hiše in da je B. nazaj pomaknil svojo hišo, ko je bil l. 1866 odprodal del parcele št. 105 Antonu K. Ker sta pa zvedenca odločno izrekla, da je točko *a* obrisa smatrati za mejo kapa, onda omenjeno pričevanje prič potrjuje pravilnost katastralne mape. Z mnenjem zvedencev, izjavami prič je torej dokazano, da pripada kos a-b-c — h-i-e k parceli 237, in ker je ta parcela sestavina posestva vlož. št. 108 kat. obč. D., ki je neprepirna lastnina tožiteljeva, in ker naopak toženki nista izpričali niti priposestovanja niti drugega načina za pridobitev lastnine ter sami le trdita, da se jima je izročila parcela št. 105 in da je prepirni kos del le-té parcele, — onda je tožbena zahteva opravljena, da je pripoznati lastnino gledé tega kosa.

Na revizijsko pritožbo toženk je najvišje sodišče z odločbo z dne 21. februarija 1888 št. 407 razsodbo II. inštanice povse potrdilo.

Razlogi:

Tožitelj zahteva v le-tej tožbi, naj toženki pripoznata, da je on lastnik parcele 237, ki je sestavina posestva vlož. št. 108 kat. obč. D. in da njima (toženkama) pri tej parceli, oziroma njenem južnem delu v poprečni širini 4 *m* in dolžini 20 *m* ne gre nobena servitutna, niti lastninska pravica. Da je parcela 237 sestavina tožiteljevega posestva vlož. št. 108 kat. obč. D., dokazuje zemljeknjižni izpisek A ad I. Z lokalnim ogledom z dne 18. julija 1887 in z mnenjem, ki sta ga pri tej priliki oddala zvedenca, je pa po sodnem redu dokazano, da sega parcela št. 237 kat. obč. D. do črte a-b-c obrisa, narejenega pri tem ogledu, da je torej prepirni kos a-b-c — h-i-e del parcele 237 kat. obč. D. To mnenje zvedencev slove popolnoma odločno z motivacijo, da sta to parcelo premerila, vzemši za stalno točko severno stran tožiteljeve hiše; toženki nista prerekali, da bi ta stalna točka ne bila prava. Ker sta toženki pri obravnavi izjavili, da ne zahtevata parcele št. 237, nego le tist kos parcele 105 stare, ki jo je kupil bil Anton K. od Petra B. in njima izročil s pogodbo 5 ad I.; ker dalje toženki nista dokazali, da jima pristojta pri prepirnem kosu a-b-c — h-i-e kaka servitutna ali lastninska pravica: zatorej je višje sodišče opravičeno ugodilo tožiteljevi zahtevi.

Opomnja: To je jeden tistih slučajev, ki jasno kažejo, kako protivna so si mnenja glede pomena mape. Ako primerjamo to razsodbo višjega dež. sodišča z judikati, ki so navedeni v članku, objavljenem o tem v »Slov. Pravniku« l. 1889, št. 11 in 12, dobimo v njej posebno varijacijo o pomenu mape: tu namreč višje sodišče katastralni mapi očitvidno še ne priznava, da je zemljeknjižen vpis, nego smatra jo za dokazilo posebne vrste, ne da bi povedalo, »ex quo titulo«. Tudi razsodba III. inštanice je v tem nejasna. Ne smemo pa prezreti, da so te razsodbe iz l. 1887, oziroma 1888. — Opomnimo še, da zanimanje za kočljivo ali pomenljivo to vprašanje v obče narašča. Tako je dne 20. decembra 1889 v pravniškem društvu Graškem dr. Schauer obširno predaval »über die rechtliche Bedeutung der Grundbuchsmappe« in tu izvajal za zemljeknjižno mapo absolutno dokazno moč zemljeknjižnega vpisa; da se ogladi prevelika ostrina te teorije, priporočal je, naj se »bona fides« dobrovernega prevzemnika kakega zemljišča tolmači tako obsežno, da se dobra vera izključuje, ako se ni prevzemnik pridobivajoč na mestu samem prepričal, se li ujema faktični položaj z narisom v mapi. Različne dosedanje teorije o pomenu mape pač glasno zahtevajo, naj bi se to vprašanje principijalno rešilo bodisi po najvišjem sodišči ali pa po zakonu; ker dandanes pravdajoče se stranke v istini ne vedó več, na katero teh povse protivnih teorij se jim je zanašati.

—r.

b) Zvršilo za stroške hipotekarne tožbe ni omejeno na hipoteko; smeti jih je tirjati tudi od hipotekarnega dolžnika samega.

S tožbo de praes. 24. aprila 1889 št. 3858 zahtevala je za puščinska masa pokojne M. A. Š. po dru. I. J. na podlogi just. min. ukaza z dne 18. julija 1859 št. 130 drž. zak. zaukazati zakonskima M. in A. K., da morata kot zemljeknjižna posestnika grajščine pod vl. štev. 1155, oziroma 1257 kranjske deželne knjige glasom pri njih vknjižene kupne pogodbe z dne 29. junija 1880 plačati kupno svoto 2000 gld. s 6% obrestmi od 1. julija 1888 v 14 dneh a. d. r. pod eksekucijo teh posestev; — dalje povrniti sodne stroške pod eksekucijo sploh.

Deželno sodišče v Lj. tej prošnji zaradi formalnih nedostatkov ni moglo ustreči, pač pa je po smislu § 1. gori navedenega min. ukaza ter oziraje se na § 3. ces. ukaza z dne 21. maja 1855, št. 95 drž. zak., potem § 298. obč. sod. r. in dvorni dekret z dne 7. maja 1839, št. 358 zb. pr. zak. določilo narok za ustno obravnavo. K tej je jedino prišla tožena A. K., pripoznala povse toženi dolg z vsemi pripadki vred in le poprosila, da bi se jej dovolilo plačevati dolg na obroke. Tej prošnji pa tožitelj ni pritrnil.

Zaradi tega je sodišče z odlokom z dne 18. maja 1889, št. 4418 na podlogi § 298 obč. sod. r., oziroma dvornega dekreta z dne 7. maja 1839 zaukazalo, da morata toženca kupnino 2000 gld. s 6% obrestmi in 99 gld. 75 kr. določenih stroškov v 14 dneh pod eksekucijo v tožbi naznačenih hipotekarnih posestev plačati tožeči masi.

Proti temu odloku je dr. I. J. vložil pravočasen rekurz in sicer samo zaradi tega, ker se je v njem zvršilo zaradi tožnih stroškov omejilo na hipotekarno imovino tožencev.

Višje deželno sodišče v G. je z odločbo z dne 9. okt. 1889, št. 6169 ta rekurz, potrjujoč odlok, zavrnilo iz naslednjih razlogov:

Po § 24. zakona z dne 24. maja 1874, št. 69 drž. zak. mora stranka, ki je v pravdni stvari popolnoma podlegla, povrniti nasprotniku stroške, potrebne za zasledovanje ali obrambo prava, in dvomiti ni, da je ta dolžnost propale stranke povse osebna in da je za iztirjanje teh stroškov smeti zvršilo pričeti z vsem premoženjem dolžnikovim. Tožiteljev rekurz bi bil torej tu brezdvomno opravičen, če bi bil konečni odlok izšel iz pravnega prepira. Pravnega prepira v tehničnem pomenu besede pa tú ni bilo. Prvotoženec M. K. ni niti prišel k odgovoru, sotoženka A. K. se ni protivila tožbi in je le prosila 5letnega rokú; tožitelj pa tega predloga ni potrdil. Tožitelj sam priznava, da tožena nista bila dolžna plačati vknjižene glavnice; bila sta le kot hipotekarna dolžnika zavezana dopustiti, da si pridobi tožitelj plačilo te glavnice iz hipoteke. Te pravice tožiteljeve pa toženca, priznavajoč jo, nista zanižala, — pravedanja o tem ni bilo med strankama. Ni moči torej govoriti o stroških, prouzročenih po pravedanju; kajti ti bi bili le nastali, če bi bila dolžnika protivila se zasledovanju prava ali če bi bila to pravo tožiteljevo ometala, a o tem tukaj ni govora. Da je tožitelj, hoteč ostvariti svojo zastavno pravico, moral vložiti hipotekarno tožbo,

to ne izvira iz nepravilnega postopanja tožencev ali pa ometanja njegovega prava: nego to izhaja iz zakona samega, ki veléva, da je ostvariti zastavno pravico le na ta način (§ 461. obč. drž. zak.). Stroški, ki jih je imel tožitelj v le-tém slučaju, niso pravní stroški, ampak le takšni, ki so nastali po ostvarjanji zastavne pravice. Tak potrošek znači se le kot pritiklina zastavne tirjatve in ima isto svojstvo kot ta: razsojajoč o tem potrošku ne gre uporabljévati propisov §§ 24—26. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69 drž. zak., oziroma § 398. obč. sod. r. Istinito toženca nista sploh ničesar ugovarjala, torej tudi ne tožbeni zahtevi, zadevajoči pravné stroške, oziroma zahtevi, da morata stroške povrniti pod eksekucijo; ali to ne jemlje sodniku pravice in dolžnosti razsojati, ugaja li zahteva tožiteljeva zakonu, ter zavrniti jo, ako ni utemeljena v zakonu. Prvi sodnik je torej le ravnal po zakonu, ko je glede stroškov omejil izvršilo na zastavno imovino. Bilo je torej tožiteljev rekurz zavreči in tožitelj mora po §§ 24. in 26. gori navedenega zakona trpeti sam stroške rekurza.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 10. decembra 1889, št. 14003 na izvenredni rekurz tožiteljev glede na to, da je prvo sodišče ugodilo tožbeni zahtevi, pripoznalo torej, da je hipote karnatožba opravičena, — potem glede na to, da je po smislu § 24. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69 drž. zak. tožitelju, čigar zahteva je obveljala, povrniti stroške, potrebne v zasledovanje prava, in da jamči sploh toženec za-nje osebno, torej tudi za stroške, nastale pri izvedbi hipotekarne zahteve, — glede na to, da toženca kot hipotekarna dolžnika sicer res nista ugovarjala proti tožbeni zahtevi, da je pa to popolnoma brez pomena, kajti vložiti tožbo je bilo le potrebno, — in naposled glede na to, da se izrek, pravné stroške je iskati le pri zastavljenih zemljiščih, zakonu ne prilega: spoznalo, da sta tožena M. in A. K. dolžna, sodne stroške 99 gld. 75 kr. in stroške apelacijskega ter revizijskega rekurza, skupaj 14 gld. 10 kr. plačati tožitelju v 14 dneh pod eksekucijo.

e) O izpodbijanji zemljeknjižnega stanja in o uporabi dopolnilne prisege.

V sumarni tožbi de pr. 2. prosenca 1889, št. 29 pravi tožitelj A. G., da je oče istega imena zanj kupil od Josipa H. s kupnim

pismom z dne 9. majnika 1846 posestvo urb. št. 2 župne cerkve v Šk., sedaj vlož. št. 54 kat. obč. M., da je pri tem posestvu tožitelj bil precej z odlokom z dne 10. junija 1846, št. 1297 vpisan zemljknižnim lastnikom. Užitek in posest tega zemljišča je najprvo nastopil njegov oče in imel ju do leta 1868, potem pa odstopil njemu — tožitelju —, in on je sedaj lastnik ter dejanski posestnik tega zemljišča. Pove nadalje v tožbi, da se je k temu posestvu tudi kupil in v dejansko posest prevzel kos parc. 496 kat. občine M., kateri je v priloženem obrisu pravde zaznamovan s črtami ab, bc in ec. Ta parcela 496 je pa nerazdeljena pripisana zemljišču, vložku št. 44 iste občine, a pri tem je toženec M. K. zemljknižni lastnik, vpisan na podlogi izročilne pogodbe z dne 6. majnika 1882 in tusod. odloka z dne 17. avgusta 1888, št. 7385; še pred njim je bila nad 30 let lastnica Neža K. — Tožitelj trdi, da je prej popisani kos parc. 496 v last pridobil s priposestovanjem in da se po različni rasti in drevesni velikosti na obojnih prostorih kaže tudi prirodno razlika med tožiteljevim in toženčevim svetom. Zahteva torej, da mora toženec to njegovo last pripoznati in dovoliti, da se kos te parc. 496 odpiše od zemljišča vlož. št. 44 katastralne občine M.

Okrajno sodišče je z rzsodbo z dne 25. majnika 1889, št. 5082 odbilo tožbeno zahtevo iz nastopnih razlogov: Pričeno niso mogle potrditi nadtridesetletne posesti tožiteljeve in njegovega sprednika, glavne prisege pa tožitelj tožencu ne more nalagati, ker ima toženec 32 let in bi prisego moral le zavrnuti; bila bi torej samosvoja tožiteljeva prisega, katere pa zakon ne pozna. Gledé na to in ker sta toženec ter njegova sprednica na to parcelo za ves njen obseg uže prepisana, odkar so narejene nove zemljiške knjige, to je od dne 1. julija 1882, in ker so zemljiške knjige te občine uže davno v moči, odbiti je bilo tožbo.

Na apelacijo tožiteljevo je višje deželno sodišče z rzsodbo z dne 14. avgusta 1889, št. 6096 tožbeni zahtevi ugodilo, ako tožitelj priseže dopolnilno prisego o tem, da sta on in njegov oče 30 let prepirni kos parcele 496 kat. obč. M. nepresledno in javno uživala in rabila tako, kakor je kazala korist gospodarstva in kakovost zemlje. Razlogi: Pri ogledu sta zvedenca zatrdila, da je prepirni predmet isti del parc. 496 kat. obč. M.,* ki je v obrisu zaznamovan s črkami c g-b-e, in na ta svet se je ozirati sodbi. Tožitelj naslanja svojo zahtevo samo na priposestovanje, in pre-

misliti je, je li ta dokaz se tožitelju posrečil in koliko, kajti tožena zanika, da je priposestoval tožitelj. Dokazi so v prid tožiteljevim trditvam dognali nastopno: Brat tožiteljev, sumna priča Janez J. potrjuje, da je prodajalec Josip H. leta 1846 očetu tožiteljevemu prodal in izkazal tudi denašnji prepirni svet. Sestra Alojzija P. potrjuje, da je tožiteljev oče takoj po kupu prepirni svet pričel rabiti in grabiti v njem listje. Obe ti priči in nesumna priča Josip P. potrjujejo, da je tožiteljev oče kmalu po kupu v prepirnem svetu 3 velike hraste posekal. Priča Janez J., 57 let star, se izpoveduje, da je bil do 33. leta svoje dobe v hiši svojega, ob jednom tožiteljevega očeta in da se je ta čas grabilo listje na prepirnem zemljišči. Alojzija P., 53 let stara, potrjuje isto za čas do svojega 33. leta. Priča Janez G., brat tožiteljev, pravi, da je nekoč pred več leti z očetom obsekal gaber na prepirnem svetu in da je leta 1870. tožitelju pomagal spraviti domov jednega tistih hrastov, katere je oče tam posekal kmalu po tem, ko je bil prepirni predmet kupil od Josipa H. Nesumna priča Andrej M. potrjuje, da je tožitelj pred 6 leti grabil na prepirnem svetu listje. Prav tako nesumna priča Andrej R. pravi, da je leta 1888. za tožitelja na prepirnem svetu listje grabil. Nesumna priča Janez H. pričuje, da je mati in sprednica toženčeva, Neža K., pred 10 leti sekala svojo hosto parc. št. 496, a jo je njen sin opozoril, naj pazi, da se ne bode sekalo v tožiteljevem delu, izločujoč pri tem denašnji prepirni predmet in izkazujoč ga kot lastnino tožiteljevo. Isto potrjuje svak tožiteljev, sumna priča Josip P. — Če se zberó izidi vseh teh dokazov in se ozrè tudi na to, da po izjavi veščakov ima prepirni svet isti gospodarski značaj, kakor neprepirna sosedna tožiteljeva parcela št. 498 iste katastralne občine, da pa je lesni stan na ostali, neprepirni toženčevi parceli št. 496 drugačen ter mlajši, da je zatorej bilo gospodarstvo prepirnega sveta in parcele št. 498 v jedni in isti roki, onda je priznati, da je tožitelj vsaj pol dokaza dognal za svojo trditev, da sta on in njegov oče prepirni svet najmanj zadnjih 30 let od dne tožbe nazaj računši nepretrgano in javno posedovala in uživala ter rabila, kakor je nanesa korist gospodarstva in kakovost zemljišča. Če more tožnik ta dokaz dopolniti, opravičena je njegova zahteva po § 1498. obč. drž. zak. Bilo je torej po § 212. obč. sod. r. spoznati na dopolnilno tožiteljevo prisego, katero je v tožbi izrecno ponudil. — Sicer je tudi toženec ponudil dokaz, da sta on, njegova

mati ter sprednica Neža K. na prepirnem zemljišči nad 30 let zvrševala posestna dejanja, a ta dokaz se je popolnoma ponesrečil. Samo mati toženčeva, zavržna priča Neža K. in njena polusestra, sumna priča Marija M. sta lahko povedali, da je na prepirnem kosu njihova stran listje grabila, a obe priči sta morali pritrditi, da se to ni godilo po vsem prepirnem kosu. Tudi obsegata ti izjavi zgolj dobo 15 let in ker sta vrhu tega nedoločni, nimata nikakega pomena. Ne gledé na to, dognala bi se ž njima le polovica dokaza, a le-tega z dopolnilno prisego toženčevo ni moči dopolniti, ker toženec sam pove, da ima šele 32 let ter za dobo 30 let ne more prisega storiti. Prav zategadelj pa tudi ni moči spoznati na glavno prisego, katero je toženec zavrnil, ko mu je bila ponudena o tej okolnosti.

V revizijski pritožbi navaja toženec, da so zemljiške knjige za kat. obč. M. uže leta 1882. v moč stopile in da je on od tistega časa prepisan na prepirni svet, torej ga je po § 1467 obč. drž. zak. tudi priposestoval in odnehati mu mora vsakedor od užitka, kakor je spoznalo najvišje sodišče večkrat in na primer z rzsodbo z dne 4. avgusta 1887, št. 7924; méni tudi, da je dopolnilna prisega nedopustna, ker se sklicuje na same domneve in ni v takem slučaju smeti dopustiti dopolnilne prisega (po najvišjem ukrepu z dne 1. oktobra 1844, št. 836 zb. pr. zak.).

Najvišje sodišče je potrdilo rzsodbo druge inštanice z odločbo z dne 14. novembra 1889, št. 11424 iz teh-le razlogov:

Zaradi tožiteljevega dokazovanja po pričah in zvedencih, katero je višje sodišče stvarno pretehtalo, bilo je pravo smatrati, da je tožitelj najmanj polovico dokazal svojo trditev, da sta od časa, ko se je s pismom z dne 9. maja 1846 pridobilo Josipa H. posestva urb. št. 2 župe Šk., oče njegov, upravičenec za užitek, in potem on sam prepirni kos parc. št. 496 kat. obč. M., popisan v lokalnem ogledu z dne 29. aprila 1889, zmirom in prikladno kulturi zemljišča dejanski rabila delj nego 30 let. Četudi izjave prič ne potrjujejo, da se je vsako leto te dobe vedno prepirni svet užival, vender to ne more uže gledé na to ne, ker je v lokalnem ogledu ta svet zaznamovan, da je za rejo prihranjen kraj, zavirati, da je tožitelj posest, po svojem očetu pričeto, toliko časa nadaljeval, kolikor je za priposestovanje potrebno, sosebno še ker toženec ni dokazal, da je prenehalo zvrševanje posesti, niti dokazal, da sta on in njegova sprednica katerikrat kaj znamenitega storila na prepir-

nem predmetu. Na § 1467. obč. drž. zak. se toženec ne more sklicevati. Ako se namreč okolnosti, dejane pod prisego, dokažejo resnične in ker je splošno znana dejanska posest, ki se ne ujema s stanjem novih zemljiških knjig, onda manka, kar se tiče prepirnega sveta kot dela parc. št. 496, tabularnemu posestniku lastnost poštenosti in pristnosti, a zatorej je po § 1498. obč. drž. zak. moči priposestovati z naturalno posestjo tudi proti zemljkjnjiž nemu lastniku. Da se v uravnalnem postopanju pri napravi novih zemljiških knjig ni izpodbijalo, to more ustanoviti zgol formalno pravno moč, nikakor pa tistemu, kedor se v svoji materijalni pravici čuti prikrajšanega, zabraniti, da svoje pravice išče po redni pravni poti. Izpodbijanje knjižnega stanja v le-tem slučaju mora imeti tudi eventualni nasledek, ki ga naznanja revidovana razsodba, in to zaradi tega, ker izpodbijanje ne meri proti dobrovernemu tretjemu, nego proti pravnemu nasledniku svoje matere in večletne sprednice. Iz teh razlogov bilo je potrditi razsodbo višjega sodišča.

Kazensko pravo.

K § 487, 488, 489 in 490 kaz. zak.

Na tožbo zasobnega obtožitelja A. spoznalo je sodišče v H. obtoženca B. krivim prestopka zaradi razžaljene časti po § 488 kaz. zak., učinjenega s tem, da je obtoženec dne 18. junija 1888 v gostilni M. T. v Zd. vpričo več ljudij lažnjivo obdolžil A-a, da je dobil C. svojo soprogo v družbi z njim, da bi prešeštovala, — obdolžil ga torej nenravnega dejanja; in obsodilo je obtoženca po § 493 in 261 kaz. zak. v 15 gld. globe v korist ubožni blagajnici v Zd. event. v 3 dnevni zapor itd. to pa, ker so bile po tem izjave zaslišanih prič in zahteva zasobnega obtožitelja.

Na vzklic obtoženčev glede krivde in kazni in vzklic zasobnega obtožitelja glede kazni ugodil je sodni dvor v N. z razsodbo z dne 20. septembra 1889 št. 4714 vzklicu zasobnega obtožitelja glede kazni ter izpremenil kazen, uporabivši § 260 lit. b. kaz. zak. v 3 dnevni, z jednim postom poostreni zapor in sicer oziraje se na to, da je bil vzklicevalec uže često zaradi prestopkov obsojen v denarne globe.

Obsojenec vloži potem pri sodišči v H. prošnjo za obnovo kazenskega postopanja ter dodatek k prošnji sklicujoč se na dolo-

čila § 490 kaz. zak., prosi dovoliti, da dokaže resnico, navede mnogo prič, ki bi lahko dokazale pregrešno zvezo soproge užaljenega soproga C z zasobnim obtožiteljem A, prosi zaslišati jih in podkrepiti konečno svoji prošnji s pričevalom župnega urada v V. L., katero overavlja, da je po vsej občini bila jednoglasna govorica, da je imel oženjeni A. nedopuščeno zvezo z omoženo soprogo C-ovo, in tudi da je bil župni urad zaradi tega primoran ovaditi A njegovemu predstojništvu in nasvetovati, naj je A premestiti drugam, da bi ne bilo «škandalov».

Tej zahtevi pa sodišče v H., zaslišavši zasobnega obtožitelja, ni ugodilo, nego je izročilo prosilcu naslednjo naredbo: Za prošena obnova obravnave se ne dovoljuje, ker slično predlaga zasobni obtožitelj A in zategadelj ne, ker je na očitnem kraju izrečena razžalitev obsojenca B, ne glede na to, da jo je sodnik z rzsodbo z dne 30. julija 1888 št. 674 sodil s stališča § 488 kaz. zak., smatrati takšno, katera po § 489 kaz. zak. naznanja sramotne, dasi resnične dogodke privatnega ali rodbinskega življenja, tako da torej po 490 kaz. zak. v tem slučaju glede značaja storjene razžalitve ni dopusten dokaz resnice. Ob jednom se prosilcu pove, da se sodišča nikedar ne morejo ozirati na pričevala o nrvnosti glede zasobnih osob, kakeršno je pričevalo, priloženo prošnji de praes. 30. okt. 1889 št. 962, bodi si napisano v župnem uradu v H. ali od drugih uradov ali posameznikov, za izdajo takih pričeval popolnoma nekompetentnih, sosebno, ako imajo takšno vsebino, da na njeni podlogi udeležene osebe lahko iščejo zadostila pri kazenskem sodišči zaradi žaljene časti.

Obveščenc vložil je pravočasno pritožbo de praes. 20. dec. 1889 št. 1196 in sodni dvor rzsodil je tako: Neutemeljena pritožba proti naredbi sodišča v H. se zavrača z ozirom na razloge tega sodišča ter glede na § 490 kaz. zak., ker je vse jedno, je li bil prositelj za obnovo postopanja spoznan krivim po § 488 ali pa po § 489 kaz. zak., in ker je bil B obdolžil A-a določenega nepoštenega dejanja, namreč prešeštva, in sicer obdolžil ga v gostilni, — takega dejanja torej, zaradi katerega bi bil A obsojen le na zahtevo tretje osebe, a ta je užaljeni soprog. Za take slučaje pa določuje § 490 kaz. zak., da ni dopusten dokaz resnice ne glede na to, je li bil obdolženec sojen po § 487, 488 ali 489 kaz. zak.

Pravna vprašanja in odgovori.

II.

Odgovor na vprašanje 2.)* (Je li določbo odstavka 3. § 17. zakona z dne 10. junija 1887. l., št. 74. drž. zak. tolmačiti takó, da postavlja sodišče v vseh slučajih ne gledé na predlog stranke uradnim pôtem sekvestra, ali velja ta določba samo za one slučaje, ki so naštetí v navedenem paragrafu?) — Najpreje je omeniti, da je po § 294. obč. sod. r. pri varnostni sekvestraciji izrecno propísano, da morata stranki predlagati sekvestra, in da se je gledé eksekutivne sekvestracije z resolucijo z dne 31. oktobra 1785. l., št. 489 zb. pr. zak. sankcionoval v praksi nastali običaj, da predlaga izvršitelj osebo sekvestrovo. Takšno postopanje je po § 423. zah. gal. sod. r. izrecno propísano kot zakonito. Vprašanje torej, je li odstavek 3. § 17. izvršilne novele tega kâj izpremenil? Mi zanikamo to vprašanje. V § 17. se naštevajo najpreje oni slučaji, kedar je tudi smeti postaviti sekvestra, in odstavek 3. dodaje potem, da je sekvestra ne gledé na predloge strank imenovati uradnim pôtem. Le z ozirom na naštete slučaje daje novela sodišču pravico postopati takoj uradoma. To izvira iz logične interpretacije. Ako bi hotela novela dati splošno vodilo, veljavno torej tudi za one slučaje, v katerih je po občnem sodnem redu postavljati sekvestra, moral bi biti odstavek 3. obsežek samostojnega paragrafa, ne pa zvezan s § 17. Da je ta interpretacija prava, izvira tudi iz nagibov gospodske zbornice. Protivne odločbe sodišč niso utemeljene. A.

Odgovor na vprašanje 3. (Ako prosi več izvršiteljev zaporedoma izvršilne prodaje zemljišča, je li vse prošnje rešiti povoljno?): — Zvršilno prodajo je dovoliti samo j e d e n k r a t in poznejšnjemu prositelju je dovoliti samo pristop k uže dekretovani prodaji. Glej razsodbo najv. sod. z dne 22. junija 1881, št. 7094, G. Z. iz l. 1882., št. 93 in št. 8438 Gl. U. zb. Ako se dovoli več prodaj, nastanejo lahko kolizije. Glej razsodbe najv. sod. št. 2340, 2734 in 3721 iste zbirke. A.

*) Glej „Slov. Pravnik“, 1889. l. št. 12.

III. redna glavna skupščina društva „Pravnika“.

Dne 25. januarija t. l. zvečer je bila v mestni dvorani Ljubljanski glavna skupščina našega društva po dnevnem redu, naznanjenem v zadnji številki »Slov. Pravnika«. Precejšnjemu številu navzočnih društvnikov otvoril jo je načelnik g. dr. Fr. Papež. V svojem ogovoru je tudi naznanjal, da je društvu prošlo leto odmrli član med. dr. M. Samec v Kamniku, ki se je odlikoval kot značajan mož in pisatelj. Skupščina se je dvignila, da je s tem dala čast spominu pokojnega društvnika. Potem so se zvrstila poročila odborova.

Poročilo tajnika g. dra. D. Majarona:

Slavna glavna skupščina!

Poročilo, katero mi je podati, poročilo je o mladem društvu, katero je komaj pred letom dnij stopilo v življenje. Mnogo je bilo truda samo za pripravljanje, a vendar videti hočemo, da se je marsikaj tudi dovršilo. V glavni skupščini dne 26. januarija bil je izvoljen sedanji odbor. Ta odbor imenoval je v seji dne 3. februarija načelnikovega namestnika in sicer gosp. svētnika Vencajza, tajnika in knjižničarja dra. Majarona, blagajnika gosp. notarja Gogola. Za nadzornike društvenega lista je odbral gosp. svētnika Vencajza, gosp. pristava Gutmanna in gosp. pristava Levca, a odgovornima urednikoma je imenoval gg. dra. Papeža in dra. Majarona.

Prvo, kar je bilo odboru storiti, bilo je to, da je prevzel v društveno lastništvo „Slovenskega Pravnika“ od prejšnjega izdajatelja gosp. dra. Moscheta. Hvala gosp. dru. Moschetu, — to prevzemanje bilo je čisto gladko in „Slovenski Pravnik“ je uže dne 15. februarija izšel kot društveni list. Kako je nadalje odbor, oziroma društvo delovalo po „Slov. Pravniku“, o tem bomo kasneje čuli posebno poročilo.

Ko je odbor začel izpolnjevati svojo nalogo, imelo je društvo uže toliko članov, da je bil zatrjen njegov obstanek. Omenjati moram, da so si nekateri pravniki sosebno mnogo prizadejali, nabrati v svojih krogih kolikor moči veliko društvnikov. Omenjati je tudi, da so domači časopisi koj iz začetka in tudi kasneje zvesto širili dober glas o našem društvu in tako veliko pripomogli k njegovemu uspehu. Tudi odbor si lahko reče, da je po svoje delal za pomnoženje društvnikov. Sosebno usojam si naglašati, da je „Pravnikovo“ stvar po deputacijah priporočil načelniku politične deželne vlade in načelniku deželnega sodišča v Ljubljani, potem pa tudi predsednikoma odvetniške in notarske zbornice v Ljubljani, in vsi ti so zatrjevali, da hoté podpirati društvene smotre. Danes je umestno, da odbor izreka javno zahvalo vzem tistim, ki so prošlo leto tako ali tako izkazovali svojo blagonaklonjenost društvu „Pravniku“. Do konca leta narastlo je število društvnikov do 168, med temi jih je bilo 7, ki

niso pravniki v najširšem pomenu te besede. Jeden društvenik, med. dr. Samec je umrl. Imenovano število društvenikov je lepo, a dokaj veliko ni. Odbor meni, da je to komaj tretjina tistega števila, katerega bi bilo sicer po pravici pričakovati po danih razmerah in z ozirom na smotre našega društva. Mnogo je pravnikov, ki so rajši samo naročniki društvenega glasila, mnogo pa jih je še, ki niso niti društveniki niti naročniki. Število društvenikov je torej lahko in tudi moralo biti večje. Pravniki slovenski morajo dobiti zavest, da so smotri našega društva lepi in prevažni in da dosežati jih — zahteva čast in korist njihovega stanú! Skrb bodi društvu, da s svojim delovanjem budi to zavest, a društveniki naj z besedo širijo zanimanje za „Pravnikovo“ idejo. Potem bodo razmere društva v tem in dosledno tudi v drugem pogledu boljše in popolnše.

P javljalo se je društveno življenje, kakor sem uže omenjal, po „Slov. Pravniku“, potem pa tudi po odborovih sejah, društvenih shodih in jedni glavni skupščini.

Odborovih sej je bilo 15. V njih je odbor reševal tekoče posle, a storil je tudi nekaj važnih ukrepov, kateri so se potem pokazali kot društveno delo. Tu je pred vsem omenjati ukrepa, da društvo izdaja „zbirko avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku“. Uže je izšel I. zvezek s kazenskimi zakoni in znano je vsem, s kolikim veseljem je bil pozdravljen, pozdravljeno podjetje. Res je to jeden najlepših književnih korakov, ki jih je narod naš storil v novejšem času, in društvo naše pokazalo se je eminentno prkličnim, ker s to zbirko podaje neizogibni pripomoček k izvrševanju narodne naše jednakopravnosti. Najbolj pa se je veseliti temu, da se žal žništvu ni treba bati izgube. To je uže sedaj jasno in premagana je tako najhujši bojazen, ki je dosedaj in to predolge dobo bila na poti temu podjetju. Stvar bode, to je sedaj prav gotovo, napredovala vztrajno. V kratkem dotiskan bode II. zvezek zbirke s kazensko-pravdnim redom. Tako pa bode ta nam došla oba prva zvezka po trudu jednega in istega pisatelja, g. dra. J. Kavčiča, kateri se je s tem storil društvu in narodu velezaslužnega in kateremu budi tudi danes izrečena javna zahvala. Odst. pajoči odbor pa bode bodočemu odboru prepustil še dva rokopiša, prevod namreč meničnega in trgovskega zakona s pripadki, in tako se e nadejati, da bdemo čez leto dnij lahko zopet govorili o novih plodovih na tem polji društvenega področja. Še dva druga ukrepa, važna za slovensko pravniško slovstvo je storil odbor. Prvič to, da se sestavki v „Slov. Pravniku“: „iz sodno-zdravniške prakse“ pretiskavajo v posebno knjigo. To se izvršuje in tako položen je v slovenščini temelj za čisto novo stroko, za sodno medicino, katera jako tehtno nastopa v praksi, žal, skoro izključljivo v nemški besedi. Nadalje je odbor razglasil poziv, v katerem vabi, naj bi pravniki izpisavali iz zakonov slovenske izraze, da bi se tako dobilo gradivo za pravniški nemško-slovenski slovar. Na ta poziv pravniki niso tako odgovorili, da bi bilo moči razdeliti in pričeti delo. Ali te misli popustiti ne smemo. Pravniškega nemško-slovenskega slovarja praksa celo nujniše zahteva, nego li priročne izdave zakonov. Našega društva naloga torej ostane, da prej ko moči določi način, po katerem dospemo do takega slovarja in z njim do jednotnega, stalnega zloga v slovenskem uradovanji. Bilo je še drugih odborovih ukrepov, tako glede društ-

venega lista, glede knjižnice itd., a ti se bodo omenjali še danes v drugih poročilih.

Skliceval je odbor tudi društvene shode in bilo jih je četvero. Tudi po društvenih shodih se je kazalo, da je društvo „Pravnik“ nekaj lepega in potrebnega. Ljubljanski društveniki so se jih radi vdeleževali in spoznavali, da tako zbrani služijo svojemu znanstvu in društvenim smotrom. Predavanja so bila dne 17. aprila „o novem črnogorskem zakoniku“, dne 29. maja „o zakonih zoper vlačugarje“ in dne 21. decembra „o preložitvi naroka po § 13 pravdne novele“. Vrhu tega bil je na enem ali drugem shodu razgovor o pravnih vprašanjih ter o društvenih rečeh. Več o tem priobčilo je društveno glasilo in dovolite, gospoda, da se danes samo sklicujem na dotična priobčenja, posebno na priobčenje o debati, ki je bila na društvenem shodu dne 17. aprila zaradi izdavanja zakonov v slovenskem jeziku. Na društvenih shodih je odbor čul tudi posamezne nasvete in želje, katere je izpolnjeval po potrebi. Nasvet je tudi bil, naj je poprositi deželnega zbora kranjskega podpore za izdavanje zakonov. Odbor je uvaževal ta nasvet, a zvršil ga ni, ker se je uveril, da je boljše, ako ga ne zvrši. Na zadnjem shodu dne 21. decembra izrazil je odbor nadejo, da bodo odslej društveni shodi vsaj vsak mesec jedenkrat in to s predavanjem. Shod, ki je bil sklican na 11. dan t. m., moral se je odložiti zaradi neugodnega zdravstvenega stanja. V bodoče pa upajmo, da rednim mesečnim shodom ne bode nikake ovire. Ti shodi naj se udomačijo kot potreba med nami, ž njimi naj tukajšnji društveniki izražajo svoj stanovski ponos in „Pravnikovo“ krepko življenje in to bode napravljalo tudi dober utis na vnanje društvenike: sploh bodo to zdravi pojavi zavednega domačega pravištva!

Dne 4. oktobra bila je glavna skupščina „Pravnikova“ in zvršiti je bilo na njej po §-u 10 program, kakeršen je denašnji. A znano je, da je ta skupščina le pre naredila pravila v § 1. 7., in 18., a potem se preložila. Proti pre naredbi pravil se politično oblastvo ni izjavilo, torej je pravoveljavna.

Društvo naše je koj iz začetka stopilo v zvezo z nekaterimi pravniškimi društvi in to s „pravniškim društvom“ v Zagrebu, s češko „Právnicko Jednoto“ v Pragi, s „Právnicko Jednoto Moravsko v Brně“ ter z akad. pravniškim društvom „Všehrad“ v Pragi. Prav tako je v zvezi z nekaterimi uredništvimi nemških in slovanskih pravniških časopisov ter z nekaterimi knjigotržnicami. Tako je društvo „Pravnik“ poznato tudi izven domovine naše, ima pa tudi drugo korist, to namreč, da mu iz te zveze dohajajo razne publikacije, s katerimi se lahko okoristi društveno glasilo in društvena knjižnica.

K javnim prilikam bilo je društvo nastopilo samo dvakrat. Obe priliki bili sta žalostni. Odbor je prvič deputacijo poslal k preblag. g. deželnemu predsedniku baronu Winklerju izraziti društveno preudano sožalovanje zaradi smrti njegove ces. in kr. visokosti nadvojvode Rudolfa, a drugikrat se je po deputaciji udeležil pogreba dra. Supančiča, bivšega predsednika odvetniški zbornici kranjski.

To, slavná glavna skupščina, je slika društvenega življenja v prošlem letu. Odbor je uverjen, da je iz tega življenja prihajala čast domačemu pravištvu in korist stvari, katero smo si namenili gojiti. Veliko je res še dela

a prav zaradi velikega dela zbrali smo se v društvo „Pravnik“. Glejmo, da ga ne zapusti nihče, glejmo le, da se pomnožimo! —

Poročilo blagajnika g. J. Gogole slove:

Slavna glavna skupščina!

V naslednjem predložim račun o dohodkih in izdatkih društva „Pravnika“ v Ljubljani v preteklem letu 1889.

I. Dohodki.

1. Društvenine 168 članov in sicer 24 plačujočih po 8 gld. in 144 po 5 gld. ter naročnine 147 plačujočih naročnikov na društveni list „Slovenski Pravnik“ vplačal se je do vštete dne 31. decembra 1889, katerega dne se ta račun sklepa,

znesek 1400 30

a to leto plačali so preveč naslednji člani in sicer:

- a) g. Viktor Globočnik v Kranji 4 gld. — kr.
 b) „ dr. Jurij Kulterer v Velikovci 5 „ — „
 c) „ Ivan Nabernik v Litiji 2 „ — „
 d) „ Ivan Okretič v Pazinu 4 „ — „
 e) „ Jakob Pukl na Dunaji 3 „ — „

vi skupaj 18 —

in to svoto je iz tega računa izločiti ter prenesti kot prejem na račun za leto 1890; ako se torej ta svota odšteje od vplačanih društvenin in naročnin, ostane 1382 30

2. Izplačane hranilnične obresti do 1. oktobra 1889 so 14 11
 in vsi dohodki skupaj znašajo 1396 41

II. Izdatki.

1. Nagrada uredniku društvenega lista, častna nagrada sotrudniku, tisek društvenega lista, vezanje, odprava i. t. d. „Narodne Tiskarne“ v Ljubljani, vse skupaj 1085 27
 2. Letna naročnina na „Juristische Blätter“ s poštnino vred 5 05
 3. Nakup nekaterih knjig in poštnina za dopisovanje tajnikovo 17 28
 4. Kolki k vlogama za odobrenje in izpmembo pravil, dvakrat postreščeku za pobiranje društvenine in naročnine po mestu, poštnina za blagajnikovo korespondenco in pismonoši za novo leto 10 45
 vsi izdatki skupaj 1118 05

Ako se dohodki, znašajoči 1396 41
 primerjajo z izdatki, znašajočimi 1118 05
 pokaže se preostanek 278 36

	gld.	kr.
1. Društvenine 168 članov in sicer 24 plačujočih po 8 gld. in 144 po 5 gld. ter naročnine 147 plačujočih naročnikov na društveni list „Slovenski Pravnik“ vplačal se je do vštete dne 31. decembra 1889, katerega dne se ta račun sklepa,	1400	30
a to leto plačali so preveč naslednji člani in sicer:		
a) g. Viktor Globočnik v Kranji 4 gld. — kr.		
b) „ dr. Jurij Kulterer v Velikovci 5 „ — „		
c) „ Ivan Nabernik v Litiji 2 „ — „		
d) „ Ivan Okretič v Pazinu 4 „ — „		
e) „ Jakob Pukl na Dunaji 3 „ — „		
vi skupaj	18	—
in to svoto je iz tega računa izločiti ter prenesti kot prejem na račun za leto 1890; ako se torej ta svota odšteje od vplačanih društvenin in naročnin, ostane	1382	30
2. Izplačane hranilnične obresti do 1. oktobra 1889 so	14	11
in vsi dohodki skupaj znašajo	1396	41
II. Izdatki.		
1. Nagrada uredniku društvenega lista, častna nagrada sotrudniku, tisek društvenega lista, vezanje, odprava i. t. d. „Narodne Tiskarne“ v Ljubljani, vse skupaj	1085	27
2. Letna naročnina na „Juristische Blätter“ s poštnino vred	5	05
3. Nakup nekaterih knjig in poštnina za dopisovanje tajnikovo	17	28
4. Kolki k vlogama za odobrenje in izpmembo pravil, dvakrat postreščeku za pobiranje društvenine in naročnine po mestu, poštnina za blagajnikovo korespondenco in pismonoši za novo leto	10	45
vsii izdatki skupaj	1118	05
Ako se dohodki, znašajoči	1396	41
primerjajo z izdatki, znašajočimi	1118	05
pokaže se preostanek	278	36

	gld.	kr.
Prenos	278	36
kateri je naložen v mestni hranilnici Ljubljanski na hranilni knjižnici šte. 102, in od te znašajo 4% obresti od 1. oktobra 1889 do 31. decembra 1889	4	81
K temu je prišteti še zaostanke nekaterih članov, oziroma naročnikov iz leta 1889, skupaj znašajoče	106	50
Ako se vse to sešteje, razvidi se, da znaša društvena imovina koncem leta 1889 poleg malega inventarja, obstoječega iz n katerih knjig in tiskovin, v gotovini in zaostankih skupaj z besedo: Tristo devetinosemdeset goldinarjev 67 kr. av. velj.	389	67

Konečno prosim da slavna skupščina blagovoli ta račun vzeti na znanje, in k temu dodajem le željo, da naj gg. društveniki in tudi naročniki za naprej društenino, oziroma naročnino pošiljajo le naravnost v roke blagajništvu društva „Pravnika“ po poštnih nakaznicah in da naj, ako se preselijo, to nemudoma naznanijo rečenemu blagajništvu, kajti tako odstrani se vsaka pomota in sosebno pospešuje hitra in prava odprava društenega lista.

Preglednika računov gg. dr. Fr. Munda in dr. J. Zupanc sta na to poročala, da sta pregledala blagajnikove zapiske ter dobila vse v popolnem redu in urejeno z največjo točnostjo.

Knjižničar g. dr. D. Majaron je poročal o društveni knjižnici. Razložil je, da odbor ni hotel trositi denarja za knjige, ker se mu je videlo, da je treba zalagati za nujnejše društvene smotre. Finančno stanje se prvo leto tudi ni toli ugodno pokazalo, da bi bilo moči najeti društveno sobo ter tako zasnovati pravnikom zaželeno čitalnico. Društvena knjižnica, ki sedaj šteje 68 zvezkov, nastala je torej skoro jedino le po zamenj za društveni list, po knjigah, ki jih je dobilo uredništvo v recenzijo v društvenem listu, ter po podaritvah. Darovali so knjig: sl. društvo »Pravnik« in društvo »Všehrd« v Pragi, gg. dr. A. Mosche, dr. Fr. Papež in dr. A. pl. Schöppl, odvetniki v Ljubljani, in dobivala je knjižnica tudi zastonj zapisnike državnega zbora, publikacije statističnega biróa na Dunaji ter »Zbornike zakonov« od hrvatske vlade. — Vse to je skupščina vzela odobrujoč na znanje, ter pritrdila zahvali, ki se je izrekla omenjenim podariteljem.

V imenu nadzorstva za društveni list poročal je g. J. Vencajz ter naglašal, da rokopisov ni bilo na izbér in da se marsikatero strokovnjaško pero še ni zastavilo. Pohvalno je omenjal sotrudnika g. med. dr. Fr. Zupanca, ki je redno priobčeval po-

glavja o sodni medicini ter tako prvi obdeloval strokovno slovenščino, ki uže sedaj v praksi prav dobro zalega. Vzpodbujal je poročevalec k večjemu delu v društvenem listu, ki naj bi zbiral duševne plodove vseh domačih pravnikov in pojašnjeval na vse strani prakso v Slovencih.

Vsa ta poročila je skupščina odobrila ter odstopajočemu odboru izjavila priznanje.

K volitvi društvenega načelnika se je oglasil g. dr. Ivan Tavčar ter nasvetoval, naj se dosedanji društveni načelnik gosp. dr. Fr. Papež izvoli z aklamacijo znova za bodoče leto. Temu je skupščina kakor jeden mož pritrdila in g. dr. Fran Papež je to svoje izvoljenje odobril, proseč društvnikov podpore, da se uresničijo čedalje boljše nadeje, s katerimi smo vlni društvo pričeli.

Volitev odbora je bila z listki in imeli so skrutinij gg. dr. F. Tekavčič, J. Zupančič in K. Pleiweiss. — Izvoljeni so bili jednoglasno vsi odborniki in sicer kot vnANJI gg.: dr. Janko Babnik, c. kr. sod. pristav v Logatci, dr. Jurij Hrašovec, odvetnik v Celji, in Bogdan Ternovec, c. kr. dež. sod. svetnik v Trstu; — kot Ljubljanski gg.: dr. Andrej Ferjančič, c. kr. drž. pravd. namestnik in drž. poslanec, Ivan Gogola, c. kr. notar, dr. Jakob Kavčič, c. kr. drž. pravd. namestnik, Anton Levec, c. kr. dež. sod. pristav, dr. Danilo Majaron, odvet. kandidat, Karol Pleško, c. kr. dež. sod. svetnik, in Janko Vencajz, c. kr. dež. sod. svetnik.

Naposled sta bila po predlogu g. dra. Fr. Stora izvoljena z aklamacijo gg. dr. Jarnej Zupanc, c. kr. notar in predsednik notarske zbornice, ter odvetnik dr. Fr. Munda, oba v Ljubljani, za preglednika računov.

Skupščina je trajala poldrugo uro.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v 1. letošnjem broji naslednje razprave: Dr. Al. pl. Bresztyenszky: Primjetbe k osnovi zakona o postopku u slučajevih smetana posjeda. — Prof. Vojnović: Odvjetničemu pomladku za novo ljeto. — R. Darest: Novi crnogorski gradjanski zakonik. — §§: Dostavnice o sudb. rješitbah, izručenih strankam. — Dr. M. drovčić: § 281 k. p. — S. Kocian: Crtice iz financijalne judikature. — Potem slučaje iz pravosodja.

„Die Spruchpraxis.“ Izdaja dr. Anton Riehl, odvetnik v Dunajskem Novem mestu. Založba Moritz Perles-ova na Dunaji.

Ta znani list pričel je z novim letom svoj 7. tečaj. Urejevan je izvrstno in priobčuje, kakor kaže uže njegovo ime, izpiske iz razsodeb vseh najvišjih inštantc avstrijskih. Na list opozorilo je c. kr. notranje ministerstvo svoje uradnike z razpisom z dne 11. decembra 1889. leta, št. 4726, tako so ga tudi svojim uradnikom uže večkrat priporočila finančno in trgovinsko ministerstvo ter vsa višja sodišča. Naposled opomniti nam je še, in to bode morda zanimalo naše čitatelje in sotrudnike, da „Spruchpraxis“ priobčuje tudi izpiske iz razsodeb, ki prihajajo v „Slov. Pravniku“.

Državni zakonik v slovenski izdaji. (Dalje.) Kos XXXI. Izdan in razposlan dne 24. maja 1889. 73. Dopustno pismo od 14. aprila 1889, za lokalno železnico od Ljubljane do Kamnika. 74. Zakon od 19. aprila 1889, da se znova podaljšuje rok za vračilo brezobrestnih ponapredščin, vsled povodenj leta 1882. deželi Tirolski dovoljenih. — Kos XXXII. Izdan in razposlan dne 1. junija 1889. 76. Ukaz ministerstva za notranje stvari od 22. maja 1889, s katerim se v zmislu § 14. zakona od 28. decembra 1887 (drž. zak. št. 1 od leta 1888), o zavarovanji delavcev zoper nezgode, ustanavljajo odstotne stopinje nevarnostnih razredov in se nezgodnemu zavarovanju podvrženi obrati delé v nevarnostne razrede. 77. Ukaz ministerstva za notranje stvari od 22. maja 1889, s katerim se v zmislu § 16. zakona od 28. decembra 1887 (drž. zak. št. 1 od leta 1888), o zavarovanji delavcev zoper nezgode, določuje za prvo obratno leto tarifa zavarovalnih prispevkov, katere je plačevati nezgodnim zavarovalnicam.

(Dalje prihodnjič.)

Drobne vesti.

V Ljubljani, dne 15. februarija 1890.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Novoizvoljeni odborniki imeli so dne 3. t. m. svojo prvo sejo, da si razdele svoja področja. Za načelnikovega namestnika je odbran dež. sod. svètnik J. Vencajz, za tajnika in knjižničarja dr. D. Majaron, za blagajnika notar J. Gogola. Nadzorstvo društvenega lista je izročeno J. Vencajzu, drž. pravd. namestniku dru. Jak. Kavčiču in dež. sod. pristavu A. Levcu; uredništvo pa dru. D. Majaronu. V isti seji so se vzeli nekateri dopisi na znanje in rešile nekatere društvene reči. — Prihodnji društveni shod bode dne 22. t. m. — Imenik društvenikov se jame priobčevati v prihodnji številki „Slov. Pravnika“.

(Osobne vesti.) Imenovani so: Dr. Lud. Thoman pl. Montalmar v Kočevji okrajnim glavarjem; okr. komisar Gust Del Cott in dr. Fr. Hint-rlechner vladnima tajnikoma za Kranjsko; zač. okr. komisar V. vitez Laschan-Moorland defin. okr. komisarjem in zač. vladni koncipist J. Tekavčič defin. vladnim koncipistom, oba na Kranjskem; — okr. sod. pristav v Mokronogu Fr. Mikuš okr. sodnikom v Loži; okr. sod. pristav v Mariboru Al. Rotschedl okr. sodnikom v Gor. gradu; avskultant V. Kotzian okr.

sod. pristavom v Konjicah; avskultaut Alb. Ogrinc okr. sod. pristavom v Sevnici; avskultant Rih. Marekl okr. sod. pristavom v Šmariji; avskultant dr. Ad. Roschanz okr. sod. pristavom v Mokronogu; pravni praktikantje Alb. Kokol, M. Gorup, J. Wierer in dr. Klimbacher avskultanti za Štajersko; avskultant za Koroško dr. Št. Kraut in praktikant Jos. Pellegrini avskultantoma za Kranjsko; — dr. Ant. Ballaben notarjem v Trziči (Monfalcone); J. Rahnhè notarjem v Senožečah; R. Bežek notarjem v Trziči; — kapelan pri sv. Jakobu v Ljubljani A. Žlogar dušnim pastirjem za možko kaznilnico Ljubljansko — Premeščeni so: Okr. glavar markiz Gozzani iz Črnomlja v Postojino; okr. glavar dr. M. Gstettenhofer iz Logatca v Kranj; — okr. sodnik K. vit. Strahl iz Brežic na Ptuj; okr. sodnik dr. Fr. Vovšek iz Gorenjega grada v Brežice; okr. sodnik St. Kazianschitz iz Ljutomera v Slov. Bistrico; okr. sodnik I. Jesernig iz Loža v Ljutomer; okr. sod. pristava dr. G. Wokan iz Konjic in Al. Doxat iz Šmarije v Maribor lev. br. Dr.; okr. sod. pristav dr. J. Kuder iz Sevnice v Maribor des. br. Dr.; — notar V. Schönwetter iz Trziča v Radeče — Nov odvetnik dr. M. Trinajstič se je nastanil v Buzetu. — Umrli so: Vpokojeni okrajni sodnik Fr. Kmetič dne 29. decembra v Ormoži; odvetnik dr. Ig. Bercé 80 let star v Gradci; vpok. okr. sodnik Sim. Praprotnik 82 let star v Rogatci; dušni pastir kaznilnice v Gradiški Jakob Bizjak v 52. letu svoje dobe.

— (Urednikom za slov. izdajo državnega zakonika) namesto pokojnega M. Cigaleta je imenovan dr. Karel Štrekelj, docent za slovansko jezikoslovje na vseučilišči Dunajskem.

— (Krst sam ne odločuje) Dunajski časopisi poročajo, da je zakonska žena umetnikova zahtevala, naj se razdruži njen zakon. Mož v to ni dovolil, in pričela se je pravda, ki je šla po vseh inštancah. Poročena sta bila kot protestanta po evangeličanskem obredu. Zakonski mož je predložil overovljen prepis njenega krstnega lista, kateri izkazuje, da je soproga krščena po katoliškem obredu, in češ, ker je ona katoličanka, onda je nerazdružen njen zakon. Soproga morala je na to pripoznati, da je nezakonska hči evangeličanke, da je v najdenišnici zagledala beli dan in bila tu po zmoti krščena za katoličanko; toda bila je vzgojena po evangeličanski veri, bila birmana kot protestantka in taka tudi poročena. Najvišje sodišče na Dunaji je naposled razsodilo, da je soprogo pripoznati kot protestantko in da se torej lahko razdruži njen zakon. Razlogi pravijo: Krst je čin, ki je vkupen vsem krščanskim veroizpovedanjem in se ne ponavlja, ako kedo od takega veroizpovedanja prestopi v drugo; po krstu je torej otrok vsprejet v občestvo kristijanov in stoprav vzgoja ga dovede v določeno veroizpovedanje. Res tukaj ni izkazan prestop v jasnih oblikah, toda birma po evangeličanskem obredu znači uže tih prestop. Ker je soproga, kakor dokazano, hodila samo v evangeličansko šolo in v cerkev, izrekel je tudi škofovski konzistorij, da soproge po kanonskem pravu ni več smatrati za člana katoliške cerkve.

„Slovenski Pravniki“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, št. 8 na Bregu; upravnništvo pa na Križevniškem trgu št. 7.